

بسم الله الرحمن الرحيم

دولت اسلامی
امیدگد سیاست‌گذاری

بررسی سیاست‌های کلی برنامه‌های توسعه بعد از انقلاب اسلامی (مبانی، آسیب‌ها، مسائل)

سوالات محوری

1. مبانی سیاست های کلی و جایگاه آن در برنامه ریزی توسعه چیست؟
2. سیاست کلی مطلوب چه ویژگی های محتوایی و ساختاری دارد؟
3. روند تحولات ساختاری و محتوایی سیاست های کلی در طول زمان چگونه است؟
4. مسائل پیش روی سیاست های کلی برنامه هفتم توسعه چیست؟

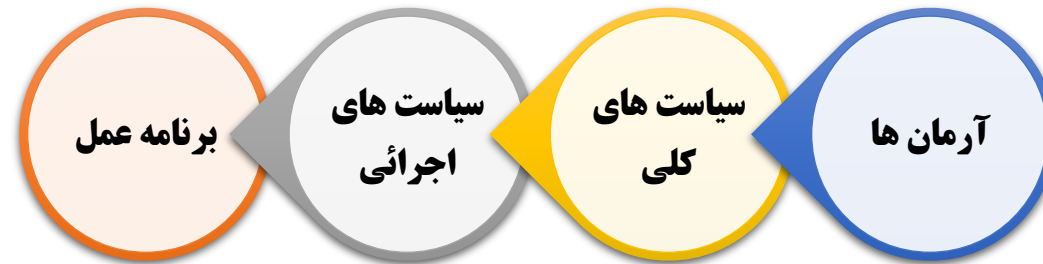
سوال اول

مبانی سیاست های کلی و جایگاه آن در برنامه ریزی توسعه چیست؟

مبانی سیاست های کلی و جایگاه آن در برنامه ریزی توسعه

• تعریف مجمع از سیاست کلی

• سیاست های کلی برای تحقق آرمان ها و اهداف پس از مجموعه آرمان ها قرار می گیرند و حاوی اصولی هستند که آرمان ها را به مفاهیم اجرایی نزدیک می کنند.

• آرمان ها : مطلوب های ارزشی نظام اسلامی

• سیاست اجرایی : مجموعه تدبیرهای دستگاه های اجرایی برای تحقق آرمان ها

دولت اسلامی
انجمن سیاست گذاری

مبانی سیاست های کلی و جایگاه آن در برنامه ریزی توسعه

• ماهیت سیاست کلی

- زبان واسط میان آرمان های نظام اسلامی با تدابیر دستگاه های اجرایی
- سیاست های کلی تفسیر زمان و مکان آرمان های نظام اسلامی به زبان قابل فهم برای سیاست گذار اجرایی

• مفاهیم مندرج در سیاست کلی

- **مفاهیم ارزشی:** برای انعکاس آرمانگرایی سیاست های کلی (حاوی جهت گیری های ایدئولوژیک نفی و اثبات)
- **مفاهیم اجرایی:** قابلیت فهم پذیری توسط دستگاه اجرایی (حاوی مفاهیم اجرایی قابل ادارک برای مجریان سیاست)

مبانی سیاست های کلی و جایگاه آن در برنامه ریزی توسعه

• نسبت سیاست های کلی و برنامه های توسعه

- بر اساس تعریف مجمع، سیاست های کلی برنامه های توسعه **مبنای** تدوین برنامه های توسعه است.
- بر اساس متن ابلاغیه سیاست های کلی برنامه ششم توسعه، سیاست های کلی بایستی **مبنای** تنظیم قانون برنامه باشد.

◀ متن نامه ابلاغیه سیاست های کلی برنامه پنج ساله ششم توسعه مورخ ۱۳۹۴/۴/۹ رهبر معظم انقلاب اسلامی به ریاست جمهوری اسلامی ایران

جناب آقای دکتر روحانی

رئیس جمهور محترم

با سلام و تحیت،

اینک که در آستانه‌ی ماه‌های آغازین دهه دهم چشم‌انداز ۲۰ ساله‌ی کشور^۱ قرار داریم، سیاست‌های کلی برنامه پنج ساله ششم توسعه ابلاغ می‌گردد.

این مجموعه پس از بررسی‌های فراوان و مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام و بر پایه‌ی محورهای سه‌گانه‌ی «اقتصاد مقاومتی»، «پیشسازی در عرصه‌ی علم و فناوری» و «تعالی و مقاوم‌سازی فرهنگی» تنظیم شده است.

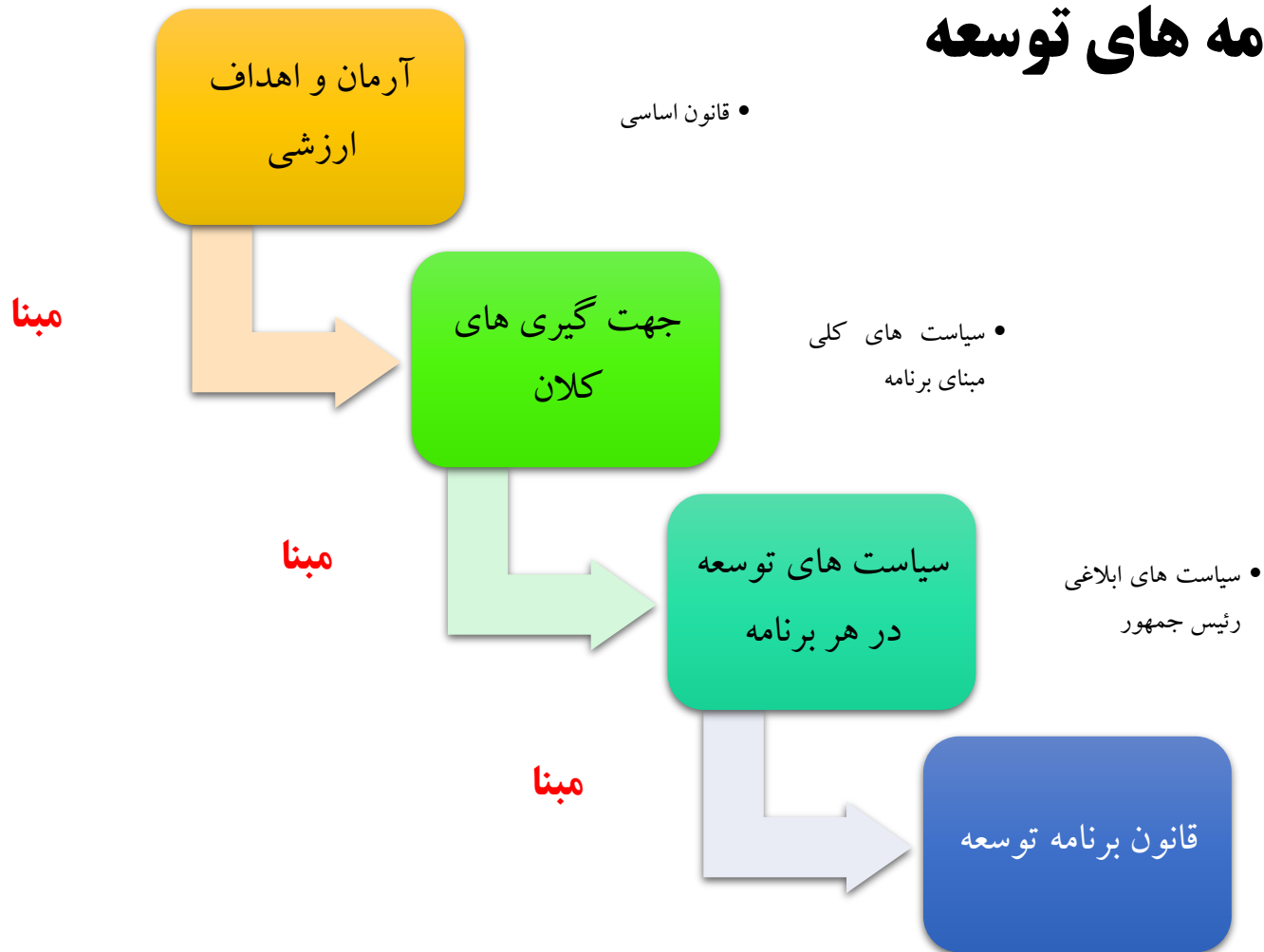
اتکاء بر توانایی‌های انسانی و طبیعی و امکانات داخلی و فرصت‌های وسیع برآمده از زیرساخت‌های موجود در کشور و بهره‌گیری از مدیریت جهادی و روحیه‌ی انقلابی و تکیه بر اولویت‌های اساسی آمده در سیاست‌های کلی: «اصل ۴۴»، «اقتصاد مقاومتی^۲»، «علم و فناوری^۳»، «نظام اداری^۴» و «جمعیت^۵» و از همه بالاتر توکل به قدرت لایزال الهی می‌تواند ما را به‌رغم تمایل و اراده دشمنان عنود، با تحقق اهداف برنامه ششم در ارائه‌ی الگویی برآمده از تفکر اسلامی در زمینه‌ی پیشرفت، که بکلی مستقل از نظام سرمایه‌داری جهانی است، یاری رساند.

در تدوین این سیاست‌ها تلاش شده است با در نظر گرفتن واقعیت‌های موجود در صحنه‌ی داخلی و خارجی، مجموعه‌ای به عنوان سیاست‌های کلی که مبنای تنظیم قانون پنج‌ساله‌ی ششم خواهد بود، تعیین شود که در یک دوره‌ی پنج‌ساله کاملاً دست یافتنی باشد.

مراقبت و دقت نظر جناب‌عالی و سایر مسئولان در قوای سه‌گانه و نظارت مجمع تشخیص مصلحت نظام، اطمینان لازم را برای حسن اجرای این سیاست‌ها در مراحل تنظیم و اجرای برنامه، تأمین خواهد کرد.

مبانی سیاست‌های کلی و جایگاه آن در برنامه ریزی توسعه

• نسبت سیاست‌های کلی و برنامه‌های توسعه

سوال دوم

سیاست کلی مطلوب چه ویژگی های محتوایی و ساختاری دارد؟

دولت‌ساز
انستیتو سیاست‌گذاری

ویژگی‌های محتوایی و ساختاری سیاست کلی مطلوب

• الگوی تجزیه سیاست‌ها

- سیاست‌های کلی برای **تحقق آرمان‌ها و اهداف** پس از مجموعه آرمان‌ها قرار می‌گیرند و **حاوی اصولی** هستند که **آرمان‌ها را به مفاهیم اجرایی نزدیک** می‌کنند.

• ارکان سیاست کلی

- **رکن هدف (تحقق آرمان):** مطلوب ملموسی که واضح سیاست کلی تعقیب می‌کند.
- **رکن راهبرد (اصول نزدیک‌کننده آرمان به مفاهیم اجرایی):** طریقی که واضح سیاست کلی برای رسیدن به هدف ترسیم می‌کند.

دولت اسلامی
اندریشکده سیاست گذاری

ویژگی های محتوایی و ساختاری سیاست کلی مطلوب

• الگوی تجزیه سیاست‌ها

• مثال :

بند ۱۹ سیاست های برنامه ششم توسعه	
تقسیم کار و تعیین نقش ملی در مناطق، استان‌ها، نواحی و سواحل و جزایر کشور با رعایت الزامات آن در چارچوب سیاست‌های کلی مربوط، به منظور افزایش تولید ثروت ملی و حمایت دولت از سرمایه گذاری در مناطق کمتر توسعه یافته و روستایی.	
هدف	راهبرد
افزایش ثروت ملی و حمایت دولت از سرمایه گذاری در مناطق کمتر توسعه یافته و روستایی	تقسیم کار و تعیین نقش ملی در مناطق، استان‌ها، نواحی و سواحل و جزایر کشور با رعایت الزامات آن در چارچوب سیاست‌های کلی مربوط

ویژگی های محتوایی و ساختاری سیاست کلی مطلوب

• الگوی تحلیل نظام راهبردها

- برای تحلیل راهبردهای سیاستی از الگوی راهبردهای **مبنایی** و **تفصیلی** استفاده شده است.
- **راهبردهای مبنایی** : به آن دسته از مسیرهای رسیدن به هدف اطلاق می شود که مجمل بوده و نیازمند تفصیل یافتن از لحاظ اجرایی است.
- **راهبردهای تفصیلی** : راهبردهایی هستند که ناظر به یک یا چند راهکار عملیاتی بوده و به فضای اجرا و پیاده سازی بسیار نزدیک است.

دانشگاه عالی
مطالعات استراتژیک

ویژگی های محتوایی و ساختاری سیاست کلی مطلوب

• الگوی تحلیل نظام راهبردها

• مثال:

• بند ۲۱ سیاست های کلی برنامه ششم: توسعه اقتصاد دریایی جنوب کشور در محور چابهار - خرمشهر با تأکید بر سواحل مکران. (راهبرد تفصیلی)

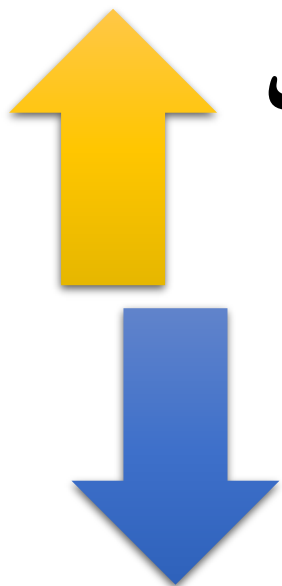
• بند ۶۹ سیاست های کلی برنامه ششم: ارائه و ترویج سبک زندگی اسلامی - ایرانی و فرهنگ سازی درباره اصلاح الگوی مصرف و سیاست های اقتصاد مقاومتی. (راهبرد مبنایی)

راهبردهای

تفصیلی

راهبردهای

مبنایی

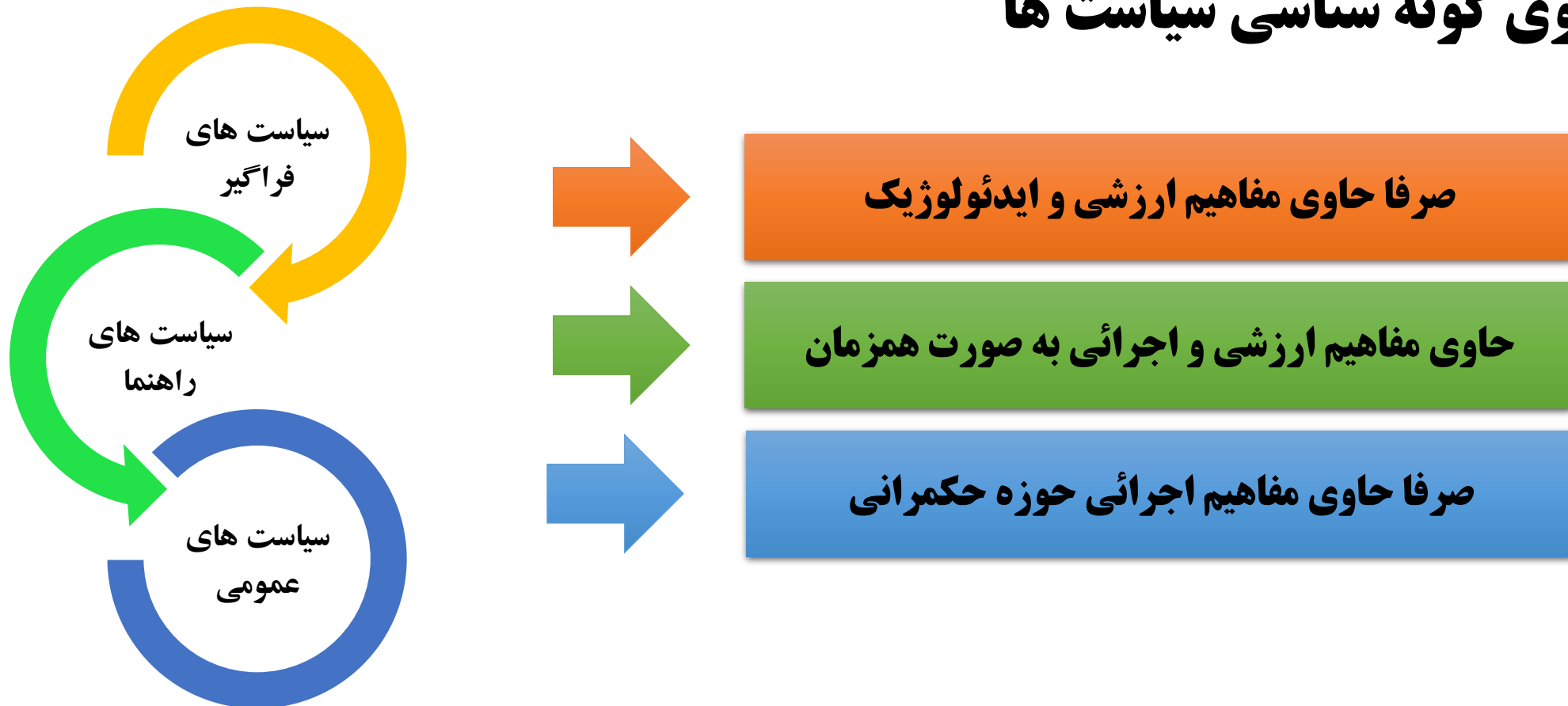
ویژگی های محتوایی و ساختاری سیاست کلی مطلوب

• الگوی گونه شناسی سیاست ها

- سیاست ها به سه گونه‌ی **فراگیر**، **هادی** و **عمومی** قابل تفکیک هستند.
- **خط‌مشی فراگیر یا ابر خط‌مشی** : جنبه فراگیرتری نسبت به دیگر خط‌مشی‌ها داشته و از همه کلی‌تر و حاوی پیش‌فرض‌ها، معیارها، الگوها و رهنمودهایی است که خط‌مشی‌های عمومی باید از آن تبعیت کنند.
- **خط‌مشی هادی یا راهنما** : به نسبت سیاست‌های فراگیر، دامنه محدودتری داشته و چارچوبی اساسی و مفید را برای تهیه و تنظیم خط‌مشی‌های خرد فراهم می‌سازد.
- **خط‌مشی‌های عمومی** : خطوط اصلی و جهت‌گیریهای کلی اقدامات و فعالیتها را بیان می‌کنند.

ویژگی‌های محتوایی و ساختاری سیاست‌ کلی مطلوب

• الگوی گونه‌شناسی سیاست‌ها

دولت‌سازی
انزلیت‌گداری سیاست‌گذاری

ویژگی‌های محتوایی و ساختاری سیاست کلی مطلوب

• الگوی گونه‌شناسی سیاست‌ها • مثال:

- بند ۶۸ سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه: تلاش شایسته برای تبیین ارزش‌های انقلاب اسلامی و دفاع مقدس و دستاوردهای جمهوری اسلامی. (فراگیر).
- بند ۴۰ سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه: ارتقاء سلامت اداری و اقتصادی و مبارزه با فساد در این عرصه با تدوین راهبرد ملی مبارزه با فساد و تصویب قوانین مربوط. (راهنما یا هادی).
- بند ۷۰ سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه: اجرای نقشه‌ی مهندسی فرهنگی کشور و تهیه‌ی پیوست فرهنگی برای طرح‌های مهم. (عمومی).

دولت‌ساز
انستیتو سیاست‌گذاری

ویژگی‌های محتوایی و ساختاری سیاست کلی مطلوب

• ویژگی ساختاری سیاست مطلوب

- سیاست کلی مطلوب است که دارای دو جز هدف و راهبرد در ساختار نگارشی خود باشد.

• ویژگی محتوایی سیاست مطلوب

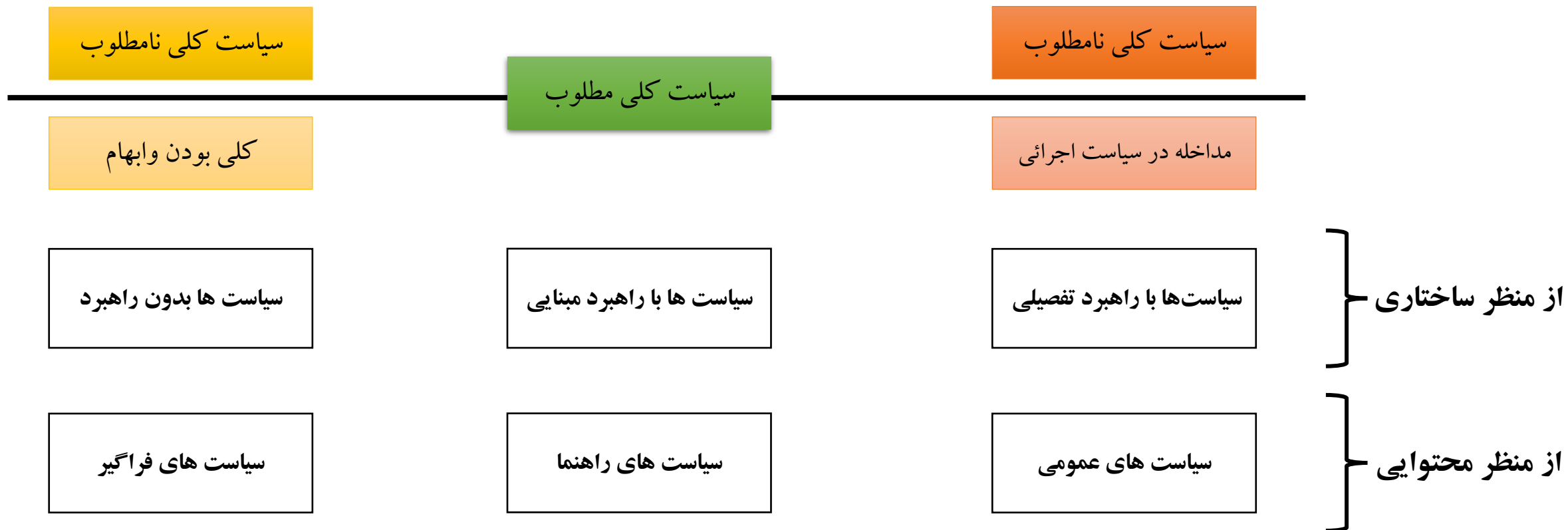
- سیاست کلی مطلوب است که مفاهیم ارزشی و اجرائی را به صورت همزمان در خود گنجانده باشد.

دولت‌ساز
انستیتو ملی سیاست‌گذاری

ویژگی‌های محتوایی و ساختاری سیاست کلی مطلوب

سوال سوم

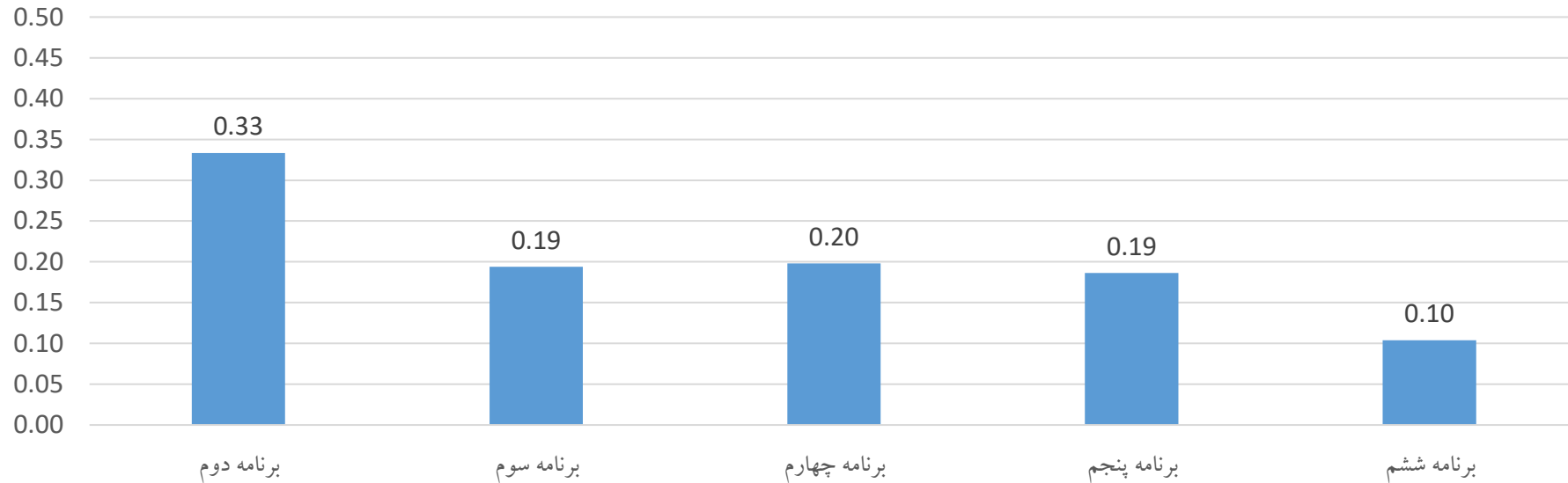
روند تحولات ساختاری و محتوایی سیاست های کلی در طول
زمان چگونه است؟

دولت‌ساز
انستیتو سیاست‌گذاری

روند تحولات محتوایی سیاست‌های کلی

درصد سیاست‌های فراگیر در طول برنامه توسعه

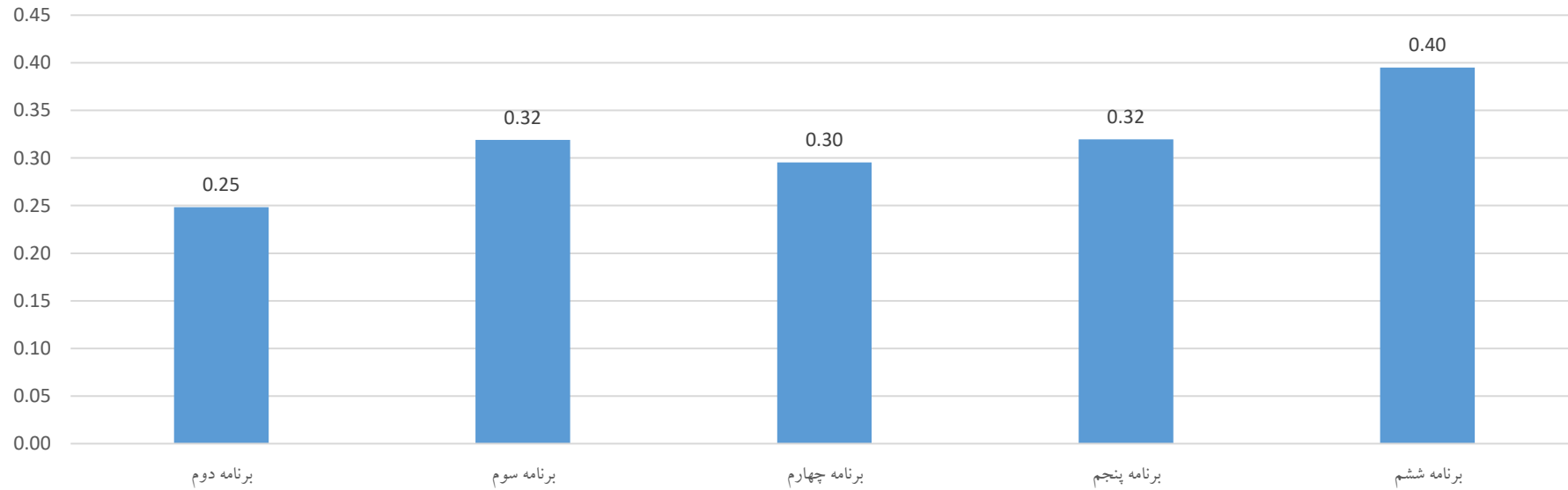
سهم سیاست‌های فراگیر در طول برنامه‌های توسعه کاهش قابل توجهی را تجربه کرده است.

دولت‌ساز
انستیتو سیاست‌گذاری

روند تحولات محتوایی سیاست‌های کلی

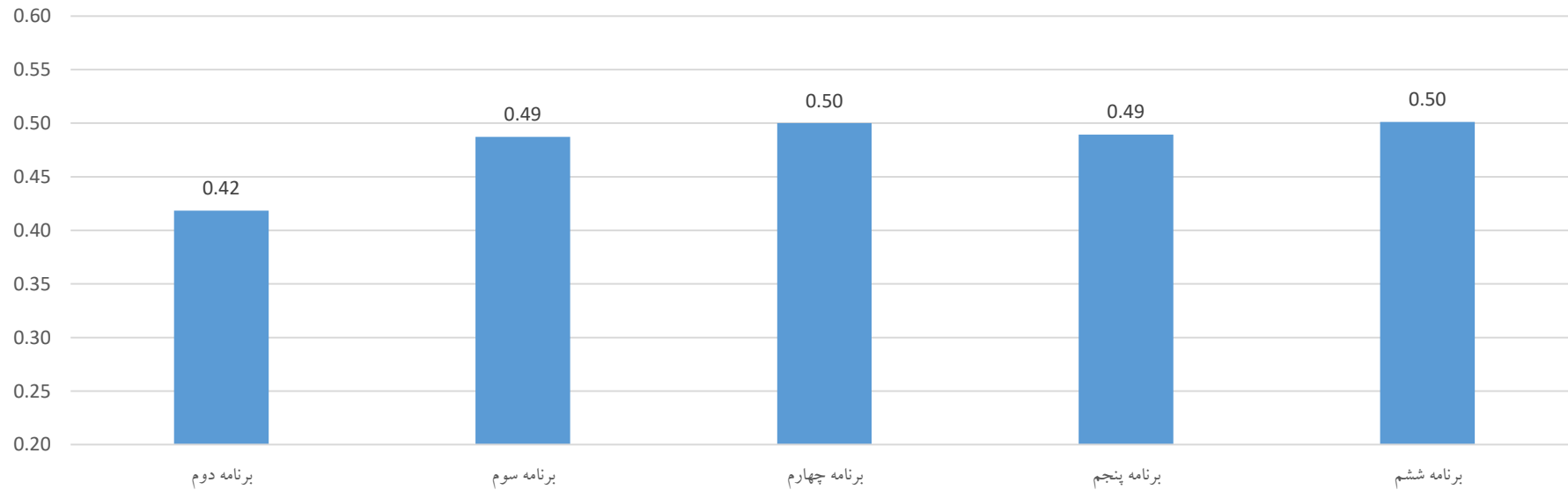
درصد سیاست‌های راهنما در طول برنامه توسعه

سهم سیاست‌های راهنما در طول برنامه‌های توسعه به میزان قابل توجهی افزایش یافته است.

روند تحولات محتوایی سیاست های کلی

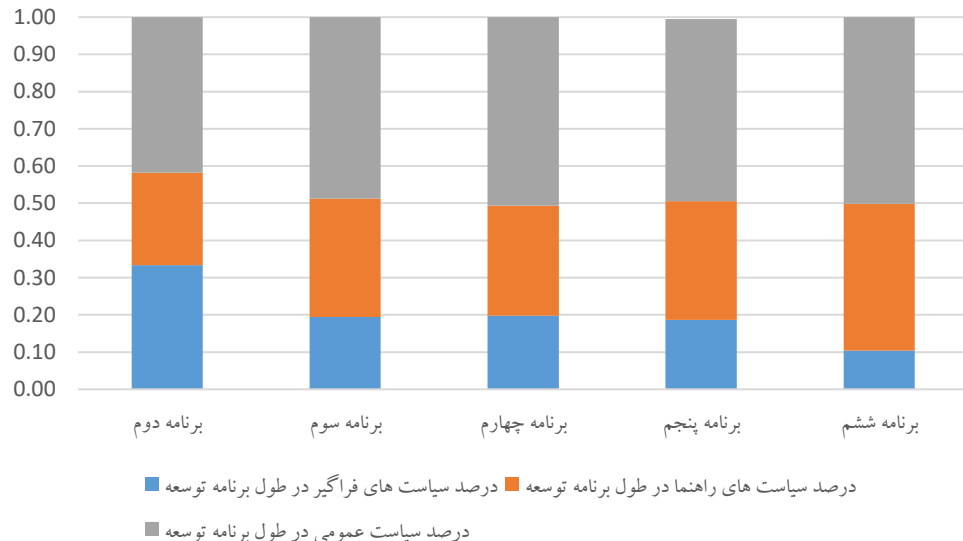
درصد سیاست عمومی در طول برنامه توسعه

سهم سیاست های عمومی در طول برنامه های توسعه تقریباً ثابت بوده است.

روند تحولات محتوایی سیاست‌های کلی

- تحلیل روند گونه‌های سیاستی نشان می‌دهد که در طول ۴ دهه گذشته، سیاست‌گذار توسعه به مرور زمان از سبک سیاست‌گذاری فراگیر به سمت سیاست‌گذاری راهنما حرکت کرده است.

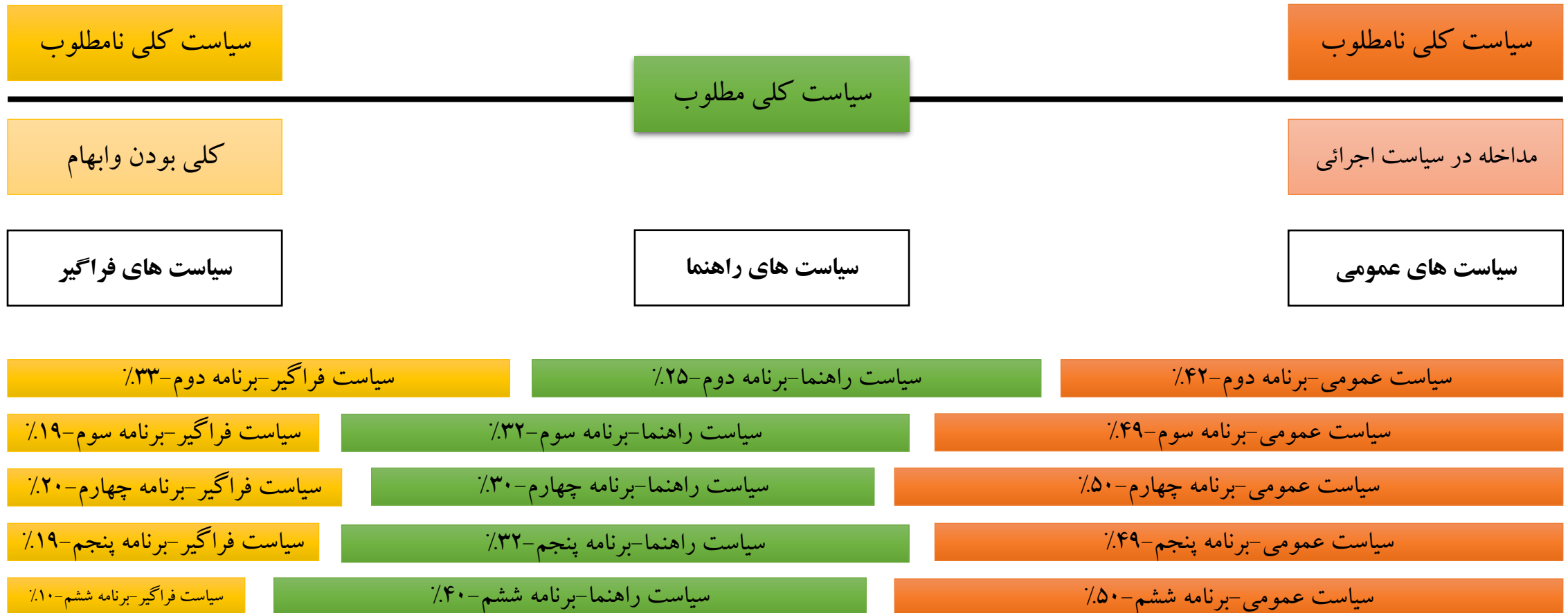
- هر چند دیدگاه سیاست‌گذار در زمینه سهم سیاست‌های عمومی تغییر چندان محسوسی نکرده و به صورت متوسط در حدود ۴۵٪ از این نوع سیاست‌ها را در برنامه‌های توسعه گنجانده است.

- بر اساس شواهد، سیاست‌گذار در زمینه تعریف بسته سیاستی توسعه به مرور از کلیات و جهت‌گیری‌های کلان به سمت ارائه سیاست‌های کاربردی‌تر حرکت نموده است.

دانشگاه عالی
انجمن سیاست‌گذاری

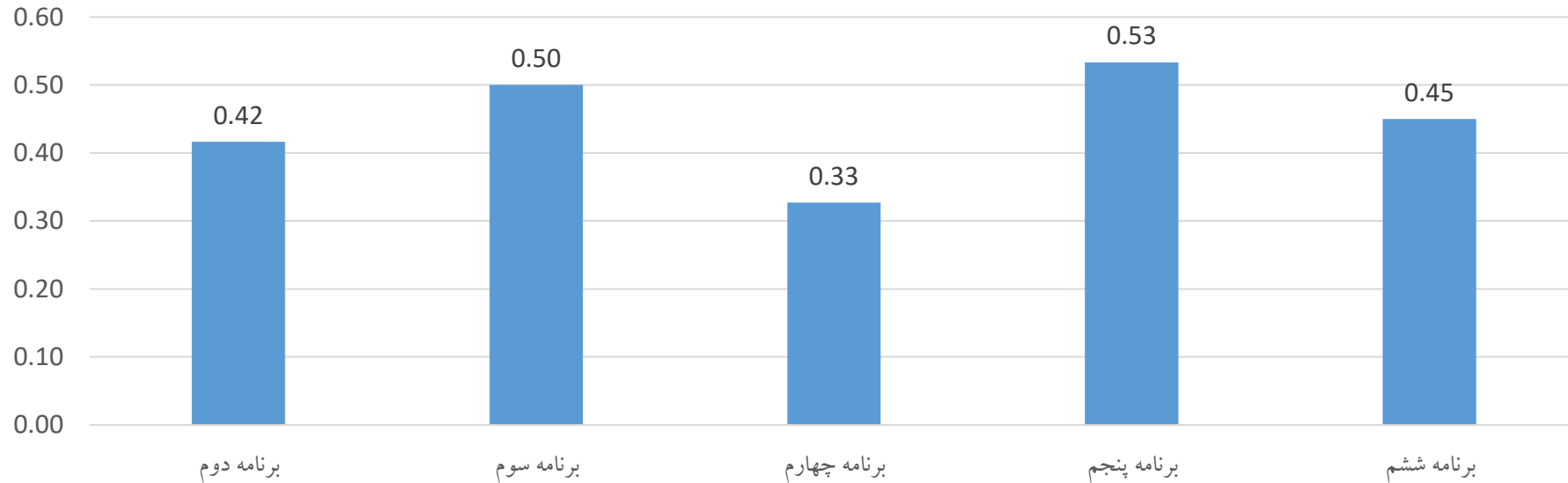
بررسی مقایسه‌ای سیاست‌های کلی از منظر محتوایی

روند تحولات ساختاری سیاست های کلی

درصد سیاست های بدون راهبرد در طول برنامه

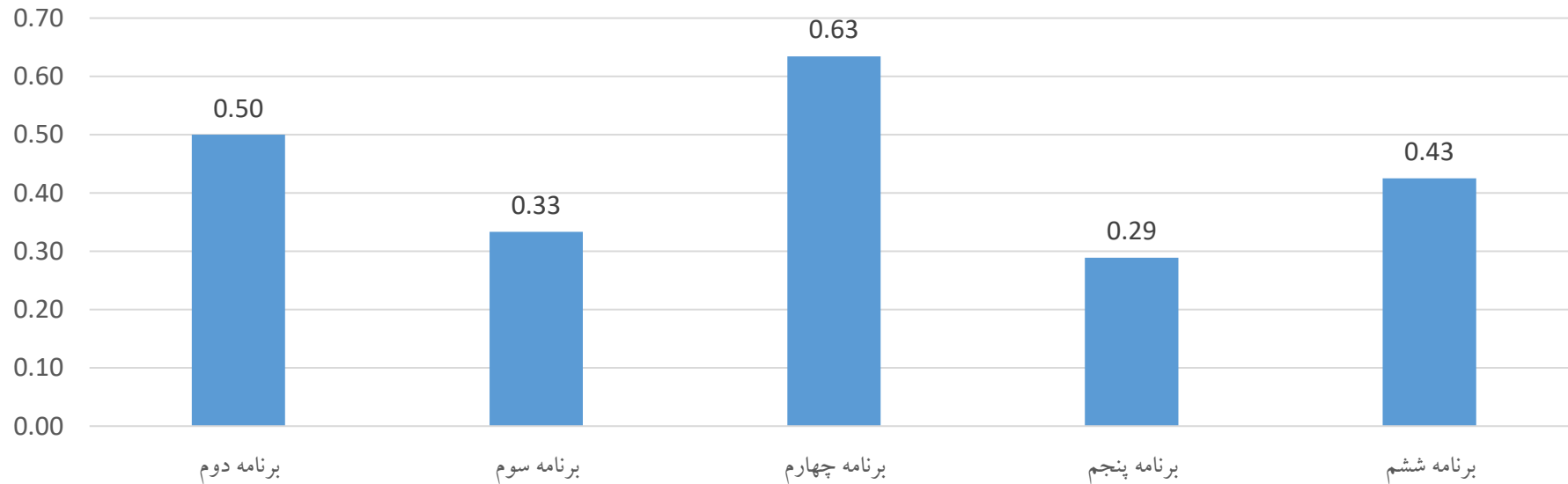
روند سهم سیاست های بدون راهبرد در طول برنامه های توسعه نوسانی بوده است.

دولت‌سپاری
انژینگ سیاست‌گذاری

روند تحولات ساختاری سیاست‌های کلی

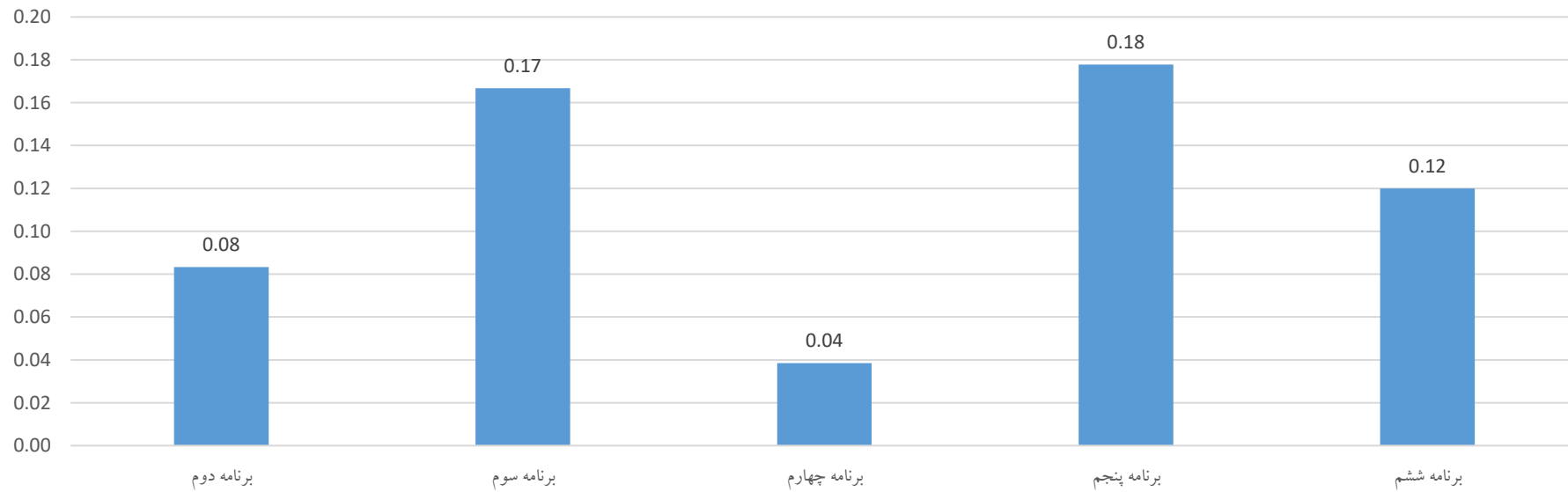
درصد سیاست‌های با راهبرد مبنایی در طول برنامه

روند سهم سیاست‌ها با راهبرد مبنایی در طول برنامه‌های توسعه نوسانی بوده است.

روند تحولات ساختاری سیاست های کلی

درصد سیاست های با راهبرد تفصیلی در طول برنامه

روند سهم سیاست ها با راهبرد تفصیلی در طول برنامه های توسعه نوسانی بوده است.

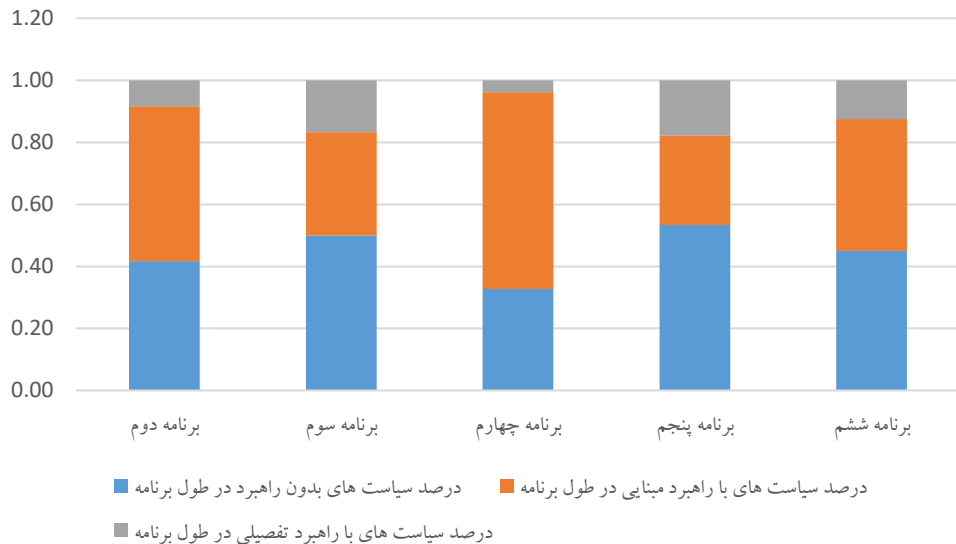

روند تحولات ساختاری سیاست‌های کلی

- شواهد نشان می‌دهد که از منظر ساختاری، روند خاصی در سیاست‌های کلی برنامه‌های توسعه وجود ندارد.

- به نظر می‌رسد که سیاستگذار توسعه در زمینه درج راهبردهای مبنایی و تفصیلی در سیاست‌ها موضع پیشینی نداشته و به اقتضای زمان در برخی دوره‌ها (مثل برنامه سوم و پنجم) سهم راهبردهای تفصیلی را افزایش و در برخی دوره‌ها (مثل برنامه چهارم) سهم راهبردهای مبنایی را افزایش داده است.

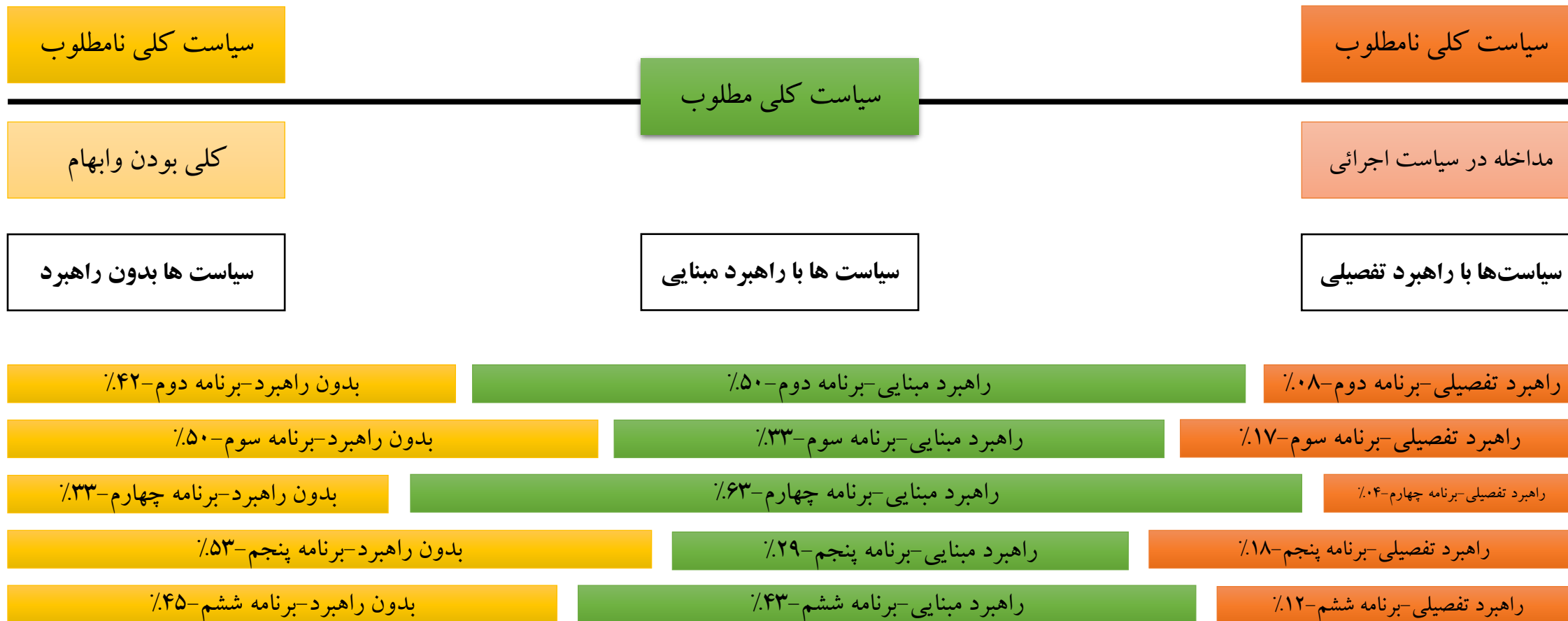
- وجود متوسط ۴۴ درصد سیاست کلی بدون راهبرد می‌تواند به عنوان خلاء جدی در سیاست‌های کلی برنامه‌های توسعه قلمداد شود.

دانشگاه عالی
انژینگری سیاست گذاری

بررسی مقایسه ای سیاست های کلی از منظر ساختاری

سوال چهارم

مسائل پیش روی سیاست های کلی برنامه هفتم توسعه چیست؟

مسائل پیش روی سیاست های کلی برنامه هفتم توسعه

• مساله اول : مبنای استخراج و تدوین سیاست های کلی چیست؟

- سیاست های کلی به منظور کارآمدسازی نیازمند داشتن الگویی تحلیلی برای مدیریت کلان توسعه کشور هستند.
- الگوی کلان توسعه حاوی جهت گیری های کلی برای دستیابی به توسعه مبتنی بر ظرفیت های داخلی و وضعیت های پیرامونی کشور است.
- فقدان الگوی بالادستی، روایی سیاست های کلی مبنای برنامه های توسعه برای تحقق اهداف توسعه ای را مخدوش می سازد.
- الگوی بالادستی دارای ۶ محور اصلی شامل **نظریه مبنا، مراحل، برنامه زمانی، نقش دولت، ابزارها و راهبردها** است.
- سیاست های کلی بایستی از بر الگوی توسعه کشور مبتنی باشد.

مسائل پیش روی سیاست های کلی برنامه هفتم توسعه

• مساله اول : مبنای استخراج و تدوین سیاست های کلی چیست؟

• مطالعه موردی تجربه کره جنوبی در تدوین الگوی پیشرفت

• نظریه مبنا

• نظریه مبنای توسعه در کره جنوبی با عنوان "سرمایه داری مدیریت شده از طریق دولت توسعه گرا" قابل بیان است.

• سرمایه داری : محوریت سود و منافع بازاری

• مدیریت شده : مداخله دولتی جهت ایجاد پیشران های توسعه

• دولت توسعه گرا : معطوف نمودن تمام ارکان حاکمیت در جهت توسعه

دولت اسلامی
آمزشگاه سیاست گذاری

مسائل پیش روی سیاست های کلی برنامه هفتم توسعه

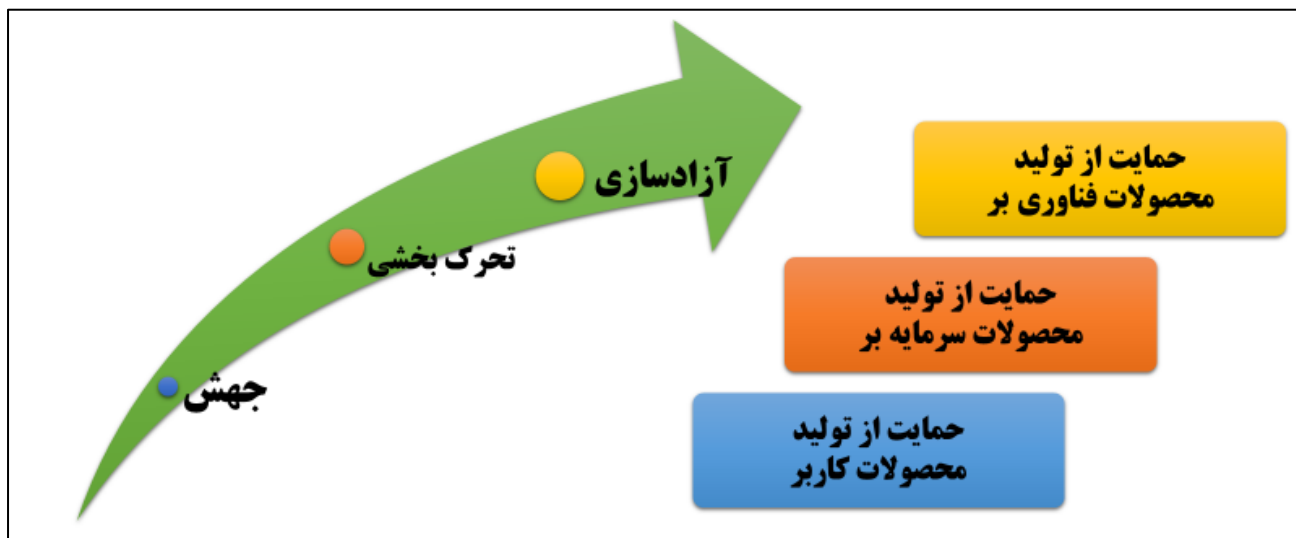
• مساله اول : مبنای استخراج و تدوین سیاست های کلی چیست؟

• مطالعه موردی تجربه کره جنوبی در تدوین الگوی پیشرفت

• مراحل توسعه

• مراحل توسعه کره جنوبی شامل ۳ مرحله

اصلی است.

مسائل پیش روی سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه

• مساله اول: مبنای استخراج و تدوین سیاست‌های کلی چیست؟

• مطالعه موردی تجربه کره جنوبی در تدوین الگوی پیشرفت

• برنامه زمانی

• برنامه زمانی توسعه در کره جنوبی مطابق با سه مرحله ارائه شده به صورت زیر است.

مسائل پیش روی سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه

• مساله اول: مبنای استخراج و تدوین سیاست‌های کلی چیست؟

- مطالعه موردی تجربه کره جنوبی در تدوین الگوی پیشرفت
- نقش دولت
- نقش دولت مطابق با هر مرحله و به اقتضائی نیاز توسعه به صورت زیر بوده است.

دولت اسلامی
امریکه در سیاست گذاری

مسائل پیش روی سیاست های کلی برنامه هفتم توسعه

• مساله اول : مبنای استخراج و تدوین سیاست های کلی چیست؟

- مطالعه موردی تجربه کره جنوبی در تدوین الگوی پیشرفت
- ابزارهای سیاستی
- دولت متناسب با نقش خود در مراحل توسعه از ابزارهای سیاستی متنوعی استفاده کرده است.

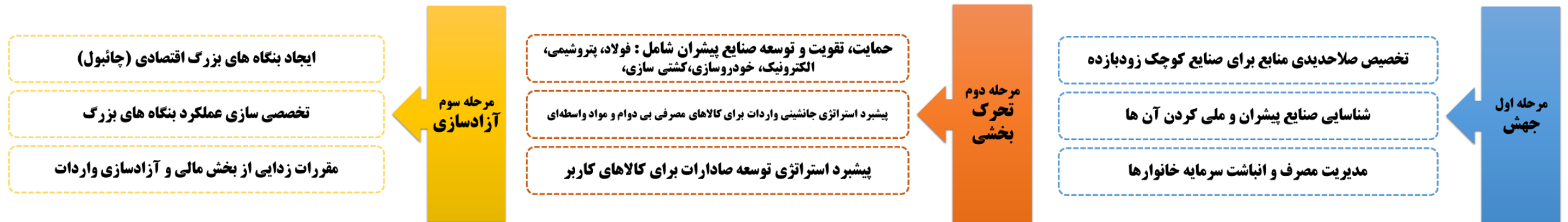
محدودیت های واردات	معافیت های تعرفه ای	مدیریت نرخ ارز	اصلاحات نهادی	تاسیس نهادهای جدید
مناطق آزاد تجاری	مدیریت بنگاه ها	مشوق های صادراتی	هدایت اعتبارات	مالیات های توسعه ای

دولت اسلامی
آمزشگاه سیاست گذاری

مسائل پیش روی سیاست های کلی برنامه هفتم توسعه

- **مساله اول: مبنای استخراج و تدوین سیاست های کلی چیست؟**
- مطالعه موردی تجربه کره جنوبی در تدوین الگوی پیشرفت
- راهبردهای توسعه
- به منظور دستیابی به اهداف هر مرحله از توسعه، دولت راهبردهایی را مدنظر قرار داده است.

مسائل پیش روی سیاست های کلی برنامه هفتم توسعه

- **مساله اول: مبنای استخراج و تدوین سیاست های کلی چیست؟**
- مطالعه موردی تجربه کره جنوبی در تدوین الگوی پیشرفت

سرمایه‌داری مدیریت شده از طریق دولت توسعه‌گرا			نظریه مبنا
جهش	تحرك بخشی	آزادسازی	مراحل پیشرفت
۱۹۶۰-۱۹۷۹	۱۹۸۰-۱۹۹۰	۱۹۹۱-۲۰۰۰	برنامه زمانی
تصدیگری	تسهیلگری	تنظیم‌گری	نقش دولت
نهادسازی-اصلاح نهادی-نرخ ارز-معافیت تعرفه-محدودیت واردات-مالیات-هدایت اعتبار-مشوق صادراتی-مدیریت بنگاه-مناطق آزاد			ابزارها
۱-تخصیص صلاح‌دیدي ۲-ملی کردن صنایع پیشران ۳-مدیریت مصرف و انباشت سرمایه	۱-حمایت از صنایع پیشران ۲-جانشینی واردات کالاهای مصرفی و واسطه ای ۳-توسعه صادرات کالاهای کاربر	۱-ایجاد بنگاه های بزرگ اقتصادی ۲-تخصیصی سازی بنگاه های بزرگ ۳-مقررات زدایی	راهبردهای کلان

مسائل پیش روی سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه

• مساله دوم : مقسم سیاست‌های کلی برنامه‌های توسعه چیست؟

• از جمله نکات پر ابهام در نگارش سیاست‌های کلی مبنای برنامه‌های توسعه، ابتدای سیاست‌ها بر امورات است.

• هر چند تبیین و تعریف دقیقی از امورات و حد و مرزهای آن در هر یک از بسته‌های سیاستی تاکنون صورت نگرفته است اما به نظر می‌رسد که تدوین سیاست‌های کلی در قالب امورات ۸ گانه (همانند آنچه در برنامه ششم آمده است) می‌تواند چالش‌های نظری و عملی قابل توجهی را ایجاد نماید.

• اولین نقد به این نوع سیاست‌نویسی این است که مبنای منطقی یا استعاره‌ای تفکیک توسعه به امورات ۸ گانه چیست؟ عدم وجود مبنای روشن و مستحکم برای این ابزارها می‌تواند علاوه بر ایجاد گسست میان حوزه‌های مختلف توسعه، تحقق اهداف سیاستی را به جهت عدم در نظر گرفتن ارتباطات میان این امورات دچار نقصان‌های جدی نماید.

ساختار سیاست‌نویسی توسعه در برنامه ششم

امورات محوری در سیاست‌های کلی :

- ۱- امور اقتصادی
- ۲- امور فناوری و ارتباطات
- ۳- اجتماعی
- ۴- دفاعی و امنیتی
- ۵- سیاست خارجی
- ۶- حقوقی و قضائی
- ۷- فرهنگی
- ۸- علم و فناوری

مسائل پیش روی سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه

• مساله دوم : مقسم سیاست‌های کلی برنامه‌های توسعه چیست؟

- نقد دوم به نظام سیاست‌نویسی توسعه مبتنی بر امورات این است که تصویر منسجمی که سیاست‌گذار توسعه در ذهن دارد را به نظام برنامه‌ریزی منتقل نمی‌کند و بین سیاست‌گذار و مجری سیاست، شکاف نظری قابل توجهی پدید می‌آورد.
- اگر نقش هدایتی سیاست‌های کلی بخواهد به صورت کامل و دقیق پیاده‌سازی شود، باید کل منسجمی از پیشرفت و تبیین روشن و شفاف از رشد و تعالی از دل این سیاست‌ها استخراج شود تا ذهن مجریان سیاست را با سیاست‌گذار توسعه هماهنگ و همراه سازد.
- افزایش نامناسب از امورات توسعه وقتی در کنار تشتت‌های نگارشی در تدوین بندهای سیاستی نیز قرار می‌گیرد، تداخلات بین حوزه‌ای را ایجاد می‌کند و انسجام درونی و هماهنگی میان بندهای سیاستی را خدشه‌دار می‌سازد.
- هم به جهت شکست خوردن تجربه برنامه‌ریزی‌های جامع و با توجه به نقدهای وارده بر الگوی سیاست‌نویسی مبتنی بر امورات، پیشنهاد می‌شود سیاست‌نویسی توسعه در برنامه هفتم به سمت سیاست‌نویسی مبتنی بر مساله حرکت کند.

مسائل پیش روی سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه

• مساله دوم : مقسم سیاست‌های کلی برنامه‌های توسعه چیست؟

- در سیاست‌نویسی مساله محور، طبقه‌بندی سیاست‌ها به جای موضوعات یا امورات، متکی بر مسائل توسعه است.
- این مسائل از الگوی نظری پیشرفت استخراج شده و اهداف کلی هر برنامه توسعه حل و فصل این مسائل خواهد بود.

ساختار پیشنهادی سیاست نویسی برای برنامه هفتم

مسائل محوری در سیاست‌های کلی :

- ۱- تولید
- ۲- مبارزه با فساد
- ۳- فقرزدایی
- ۴- کارآمدسازی بودجه
- ۵- شفافیت

ساختار سیاست‌نویسی توسعه در برنامه ششم

امورات محوری در سیاست‌های کلی :

- ۱- امور اقتصادی
- ۲- امور فناوری و ارتباطات
- ۳- اجتماعی
- ۴- دفاعی و امنیتی
- ۵- سیاست خارجی
- ۶- حقوقی و قضائی
- ۷- فرهنگی
- ۸- علم و فناوری

دولت‌ساز
اندریشه‌گر سیاست‌گذاری

مسائل پیش روی سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه

• مساله سوم : محتوای سیاست کلی بایستی حاوی چه عناصری باشد؟

- در صورت ابتدای ساختاری سیاست‌های کلی بر مسائل به جای موضوعات، ضروری است تا ذیل هر مساله، سیاست‌های کلی لازم برای حل مساله ارائه گردد.
- برای تدوین هر بند سیاست کلی ذیل یک مساله، نیازمند وجود نقشه تحلیل مساله هستیم.
- نقشه تحلیل مساله، اسکن‌نمای نزدیک یک مساله است که به عنوان چهارچوب‌مبنایی برای تدوین سیاست‌های کلی مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- نقشه تحلیلی بایستی از منظرهای گوناگون مساله را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد.

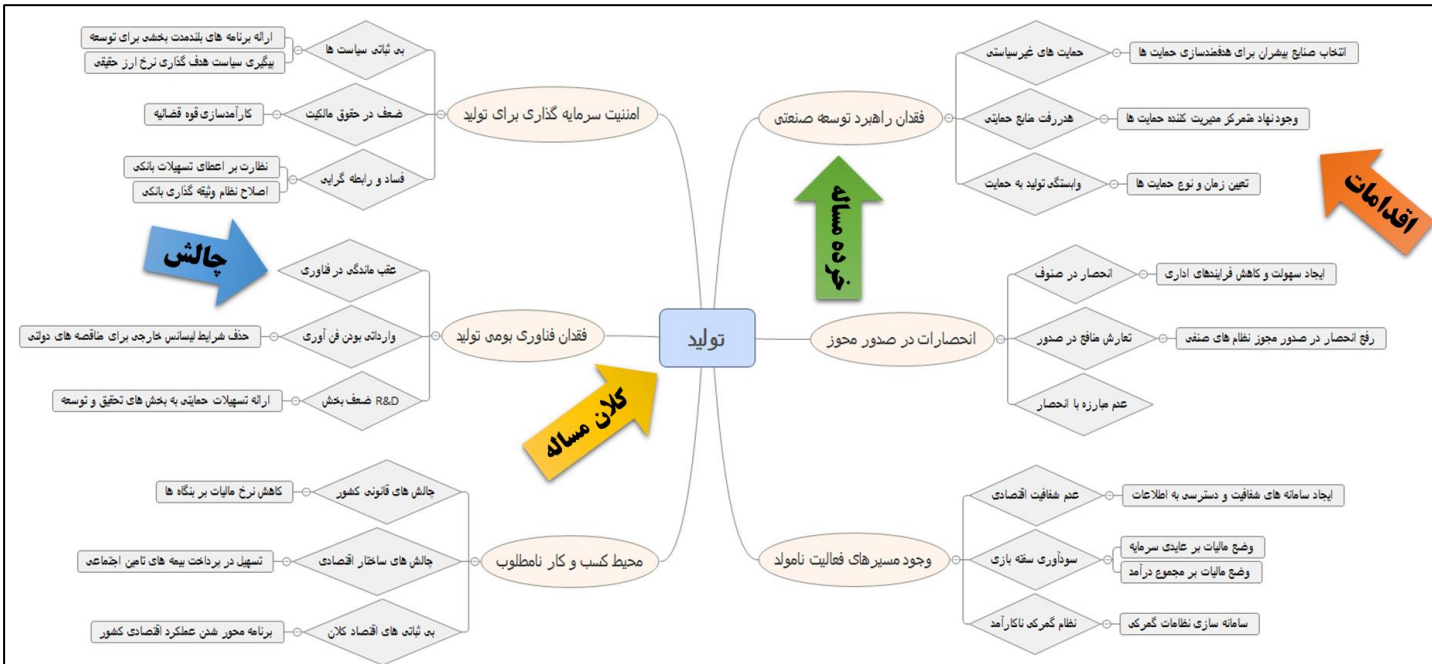
دولت اسلامی
اندریشه سیاست گذاری

مسائل پیش روی سیاست های کلی برنامه هفتم توسعه

• مساله سوم : محتوای سیاست کلی بایستی حاوی چه عناصری باشد؟

• نقشه تحلیل مساله دارای چهار رکن کلان مساله، خرده مساله، چالش و اقدامات است.

• مثال : نقشه تحلیل مساله ضعف تولید

• بعد اقتصادی : هدر رفت منابع

• بعد قانونی : تعارض منافع در صدور مجورها

• بعد تکنولوژیک : عقب ماندگی در فناوری

• بعد سیاست خارجی : بی ثباتی اقتصاد کلان

• بعد فرهنگی : فساد و رابطه گرایی

• بعد قضائی : ضعف در حقوق مالکیت

دولت‌سازی
انجمن‌نگار سیاست‌گذاری

مسائل پیش روی سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه

• مساله سوم: محتوای سیاست کلی بایستی حاوی چه عناصری باشد؟

• از لحاظ ساختاری هر یک از بخش‌های مختلف نقشه تحلیل مساله در سیاست‌های کلی برنامه هفتم به صورت زیر جانمایی می‌گردد:

• کلان مساله: بخش بندی سیاست‌های کلی

• خرده مساله: قرار گرفتن در جز هدف سیاست کلی

• چالش: قرار گرفتن در جز راهبرد سیاست کلی

ساختار پیشنهادی سیاست
نویسی برای برنامه هفتم

مسائل محوری در سیاست‌های کلی:

- ۱- تولید
- ۲- مبارزه با فساد
- ۳- فقرزدایی
- ۴- کارآمدسازی بودجه
- ۵- شفافیت

مسائل پیش روی سیاست های کلی برنامه هفتم توسعه

• مساله سوم : محتوای سیاست کلی بایستی حاوی چه عناصری باشد؟

- مبتنی بر نقشه تحلیل مساله تولید، ۶ بند سیاستی کلی متناظر با ۶ خرده مساله اصلی خواهیم داشت.
- مثال :

- خرده مساله : فقدان راهبرد توسعه صنعتی
- چالش ها : حمایت های غیرسیاستی از صنعت، هدررفت منابع حمایتی، وابستگی تولید به حمایت
- سیاست کلی پیشنهادی : **تدوین راهبرد توسعه صنعتی** با تاکید بر **حمایت های غیرسیاستی**، مدیریت هدر رفت منابع و رفع وابستگی تولید به حمایت های دولتی

- محتوای درونی سیاست های کلی باید منعکس کننده خرده مساله ها در بخش هدف و چالش ها در بخش راهبرد باشد.

مسائل پیش روی سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه

• مساله چهارم: چگونه می‌توان بین سیاست‌های کلی با برنامه هفتم توسعه ارتباط ایجاد نمود؟

- فرایند تدوین برنامه توسعه مطابق با سند "دستورالعمل تهیه و تدوین برنامه اجرایی (عملیاتی) برنامه پنج ساله ششم" دارای مراحل زیر است:

1. برقراری ارتباط بین اسناد فرادستی و اهداف کلی

2. تدوین اهداف کلی، راهبردها و سیاست‌ها

3. تبدیل اهداف کلی به کمی

4. پیش‌بینی برنامه اجرایی و فعالیت‌ها

5. پیش‌بینی اعتبار هزینه‌ای مورد نیاز

6. شیوه تامین منابع مالی

7. پیش‌بینی پیشرفت عملیات طرح‌های تملک‌دارایی سرمایه‌ای

8. پیش‌بینی اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای

9. شیوه تامین منابع مالی مورد نیاز طرح‌های تملک‌دارایی سرمایه‌ای

- مرحله اول و دوم از فرایند تدوین برنامه توسعه بایستی مبتنی بر سیاست‌های کلی مبنای برنامه تنظیم گردد.
- پیشنهاد می‌شود که اهداف کلی برنامه‌های توسعه مبتنی بر جز هدف در هر یک از بندهای سیاست کلی قرار گیرد.
- همچنین راهبردهای برنامه‌های توسعه نیز مبتنی بر جز راهبرد در هر یک از بندهای سیاست کلی قرار گیرد.
- این تناظر، تا حد زیادی تضمین‌کننده ابتدای برنامه‌های توسعه بر سیاست‌های کلی ابلاغی خواهد بود.

مسائل پیش روی سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه

• مساله پنجم: برنامه هفتم توسعه از لحاظ ساختاری و محتوایی چه جهت‌گیری باید داشته باشد؟

- از جمله آسیب‌های موجود در سیاست‌های کلی برنامه‌های توسعه، فقدان جهت‌گیری مشخص در زمینه ابعاد محتوایی و ساختاری سیاست‌های کلی است.
- این مساله در زمینه ابعاد ساختاری بسیار بغرنج‌تر بوده و نشان‌دهنده لزوم تدوین دستورالعمل راهنما برای نگارش سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه است.
- به نظر می‌رسد که در وهله اول بایستی برای تمام سیاست‌های کلی، راهبرد مشخص و تصریح شده تعریف نمود و هیچ سیاست کلی در برنامه هفتم توسعه فاقد راهبرد تصریحی نباشد.
- همچنین تمرکز سیاست‌های برنامه هفتم توسعه بایستی از لحاظ ساختاری بر سیاست‌های با راهبرد مبنایی و از لحاظ محتوایی بر سیاست‌های راهنما باشد.